

Alain de Benoist je čelním představitelem francouzské Nouvelle Droite (Nové pravice), stejně jako jejím nejznámějším autorem v českém prostředí. V mládí byl sympatizantem radikální pravice, s níž se názorově například shodoval v podpoře francouzského Alžírsko. Od této doby své názory několikrát přehodnotil a od svých raných pozic se distancoval. Alain de Benoist patří mezi přední světové myslitele a politické teoretiky, jehož díla jsou neustále vydávána a doposud byla přeložena do zhruba patnácti světových jazyků. Tento rozhovor si klade za cíl přiblížit jeho názory v českém prostředí a poněkud tak zlomit převládající nedostatek informací o alternativních politických proudech a zajímavých debatách, jaké se v západní Evropě vedou.

Jste zástupcem významné názorové platformy a politického hnutí druhé poloviny dvacátého století. Napsal jste více než čtyřicet knih, které byly přeloženy do mnoha jazyků. Jste autorem více než tří tisíc článků a esejů a korespondentem několika významných periodik a časopisů v celé Evropě, jmenujme kupříkladu Hebdo, Telos, Junge Freiheit nebo Le Figaro. Současně jste redaktorem revue Krisis a Elements. Stal jste se známým díky vedení think tanku GRECE. (Groupement de Recherche et d'Etudes pour la Civilisation Européenne - Společnost pro výzkum a studium evropské civilizace) - skupiny intelektuálů, vědců, žurnalistů a spřízněných kruhů, jež jednou francouzská média označila jako „novou pravici“. Později tento termín začal být používán k označování podobných skupin napříč Evropou. Vy prý tento výraz nemáte příliš v lásce. Jak byste mohl krátce popsat podstatu vašich myšlenek a cílů, jichž chce vaše hnutí dosáhnout? Mějte prosím na paměti, že běžný český čtenář není z hlediska dosavadního nedostatku zdrojů s problematikou nové pravice širěji obeznámen.

Alain de Benoist: Jsem si vědom toho, že pro českého čtenáře je těžké udělat si správný obrázek o myšlenkovém směru, který média od roku 1979, ač to bylo přibližně deset let po jeho vzniku, označují výrazem „nová pravice“ **(1)** (Nouvelle Droite, ND). I když byly výstupy ND překládány v hojné míře především do italštiny a němčiny, ale také do španělštiny, angličtiny, holandštiny atd., téměř nic nebylo přeloženo do vašeho jazyka. Dozvědět se něco o ND pro vás tedy znamená spoléhat se na nepřímé nebo sekundární zdroje informací, které ovšem nejsou vždy příliš spolehlivé. To vysvětluje menší chyby vyskytující se ve vaší otázce. Například je pravda, že jsem od roku 1988 redaktorem revue *Krisis* (a také, od roku 1968, redaktorem revue *Nouvelle École* /Nová Škola/), ale nikdy jsem nebyl vydavatelem revue *Éléments*; tam píšou pouze úvodníky a velmi často do ní přispívám. Rovněž nejsem „šéfem“ GRECE; nikdy jsem zde nebyl na odpovědné pozici, pouze jsem stál u jeho zrodu.

To, co bylo nazváno „novou pravicí“, není v žádném případě politická organizace nebo hnutí. Jde o myšlenkovou školu založenou počátkem roku 1968, přičemž její aktivity se soustřeďují výlučně na intelektuální a kulturní problematiku. Mojí specializací jsou dějiny ideologií a filozofie politiky. Během čtyřiceti let vydala ND mnoho revuí a knih, zorganizovala nespočetné množství konferencí, symposií, letních škol apod. Je samozřejmě nelehké shrnout v několika řádcích tak rozsáhlou práci. Řekněme, že ND se vždy snažila nabídnout všeobecný koncept světa, který by se dotýkal všech domén vědění a myšlení, a to bez pouhého přebírání nebo

aktualizace idejí zděděných z minulosti. Konstantním vztažným bodem je idea evropské kultury nebo civilizace, která představuje rozměr naší příslušnosti. ND je také centrem kritického uvažování a myšlení. **Našimi hlavními nepřáteli jsou liberalismus v rovině politických doktrín, univerzalizmus a individualismus zděděný z doby osvícenství, západní konzumní hodnoty v rovině civilizační, liberální kapitalismus v rovině ekonomické, Spojené státy americké v rovině geopolitické.** Ideje, v jejichž jménu tento celek kritizujeme, dnes dominují v planetárním měřítku a pocházejí jak z „pravice“, tak z „levice“. Jednou z charakteristik ND je tedy na jedné straně považovat za zastaralé dělení na pravici a levici a na straně druhé nekritizovat liberální modernost z pohledu „obnovovacího“, ale spíše z pohledu „postmoderního“ – protože postmodernismus charakterizuje přechodné období, které tvoří historický okamžik, v němž žijeme.

Ačkoliv se vaše hnutí zrodilo z „krajní pravice“, stala se právě ona později terčem vaší kritiky. Jaký je váš současný názor na takzvanou „krajní pravici“ (například na Národní frontu Jean-Marie Le Pena) nebo na ultrakonzervativní katolíky? Jaký je podle vás rozdíl mezi „populisty“ Le Penova ražení a umírněnými „krajními pravičáky“, jako je belgický Vlámský zájem nebo norská Strana pokroku?

ND se nezrodila z extrémní pravice, ale z rozchodu s extrémní pravicí, jejíž součástí někteří z aktivistů ND v mládi byli. Rozvinuli jsme kritiku křesťanství; nemůžeme uznávat katolický tradicionalismus. Co se týče extrémní pravice obecně, za její věčnou chybu, která odhaluje to, co Heidegger nazval „metafyzikou subjektivity“, považuji její tendenci směřovat příslušnost s pravdou; to znamená, že z kolektivního „my“ dělá hlavní kritérium toho, co se má. Ale mohl bych také citovat její tendenci zaměřovat extremismus a revolučního ducha, její neschopnost porozumět složitosti věcí, její oblibu v předem prohraných bitvách, její nostalgii, její nenávist a posedlost, její schopnost obviňovat spíš člověka než ideologii a představovat si přitom, že problémy se vyřeší tím, že necháme zmizet ty, kteří jsou tu „navíc“, její intelektuální lenost, fetišistický charakter jejích historických referencí, lhostejnost k sociálním problémům, oblibu v násilí, tendence interpretovat současný svět pomocí přežitých konceptuálních prostředků, způsob hovořit ve jménu lidu a současně odsuzovat demokracii, která je přitom jediným režimem, jenž lidu dovoluje podílet se na veřejném životě. Extrémní pravice chce dělat politiku, ale nerozumí tomu, co vlastně politika je, tedy umění možného, a není schopna pochopit, že politice lze porozumět jedině s odkazem na její vlastní hodnoty (a ne na hodnoty estetické, heroické, etické, morální či jiné).

Národní fronta (Front national, FN) je strana národně-populistická a její nepřátelské postoje vůči přistěhovalcům vysvětlují současně její úspěch i její omezení. Je spojena s osobností jednoho dnes již postaršího muže, Jean-Marie Le Pena, a zdá se, že vkročila do fáze nezvratného zániku. Osobně jsem tuto stranu, jejíž názory jsem neustále kritizoval, nikdy nevolil. Neznám moc dobře vámi zmíněnou norskou stranu. To, že v jejím názvu figuruje slovo „pokrok“, mi ovšem nepřipadá jako příliš dobré znamení. A co se týče strany Vlámský zájem, to je ještě trochu jiná věc. Tato strana je velmi silně zaměřená proti přistěhovalcům, což ji přibližuje francouzské Národní frontě, od níž se ale na druhou stranu na jiných úrovních velmi liší. FN je velice jakobínská, protiregionalistická a protievropská strana, zatímco Vlámský zájem je jedním z dědiců Vlámského hnutí, tedy separatistického hnutí, které usiluje o rozpad

Belgie a o nezávislost Flander. Vlámský zájem z tohoto důvodu vždy manifestoval za regionalistická a autonomistická hnutí v Evropě, a to především ve Francii (Bretonci, Baskové, Korsičané atd.), což je náklonnost, kterou FN těmto hnutím vždy upírala. Na rovině zahraniční politiky dnes Vlámský zájem mimo jiné hlásá postoj jasně proamerický a proizraelský, což také není případ Národní fronty.

To, co bylo nazváno „novou pravicí“, není v žádném případě politická organizace nebo hnutí. Jde o myšlenkovou školu založenou počátkem roku 1968, přičemž její aktivity se soustřeďují výlučně na intelektuální a kulturní problematiku.

Vaše aktivity stejně jako vy osobně jste byl mnohokrát terčem pošpiňování a útočných prohlášení ze strany krajní levice, která obyčejně užívala pojmy jako „fašismus“, „rasismus“ a „extremismus“. Jeden z vašich kritiků, Thomas Sheehan, vás dokonce označil za „tvůrce nového fašismu“. Obvinil vás, že své skutečné fašistické přesvědčení skrýváte pod rouškou metapolitických prohlášení a intelektuálních aktivit, které byly v minulosti považovány za doménu levice. Paradoxně jste ale dobře znám mimo jiné jako nefalšovaný a přísný kritik totalitarismu a zejména fašismu. Ve slavném traktátu *La Nouvelle Inquisition* (v českém překladu vyšlo pod názvem *Praxe Nové inkvizice*) jste tento termín demaskoval a odsoudil jej jako vágní, prázdné slovo beze smyslu. Prohlásil jste, že termín „fašismus“ dnes nemá žádnou hodnotu a je používán pouze za účelem zdiskreditování odpůrců a jejich vyloučení ze svobodných debat a diskuzí. Myslíte si, že tento způsob „myšlenkové cenzury“ je symptomem nové, zatím nepozorovatelné, pomalu nastupující totality?

Celých čtyřicet let své existence se samozřejmě „nová pravice“ stávala terčem kritiky a obvinění ze všech možných stran. Ale je chyba si myslet, že tato kritika přicházela vždy výlučně ze strany extrémní levice. Stejně tak ji totiž kritizovala i pravice. Obvinění, které vznesl Thomas Sheehan, je evidentně naprosto směšné. Je zajímavé, že jeho autor je schopen opřít jej pouze o to, že mne obviňuje ze skrývání mých „skutečných“ myšlenek.

To prozrazuje, že spekuluje o něčem, co nebylo řečeno, jinými slovy, že kritizuje postoje, které nevyjadřují anebo které odporují tomu, co vyjadřují, ale o nichž předstírá, že jsou ve skutečnosti moje. To mi připomíná úmyslné podsouvání. Můžeme eventuelně podsouvat neřečené politikům, protože jejich projevy nejsou nikdy ničím jiným než prostředkem, jak se dostat k moci. Nemůžeme to ale dělat s intelektuály, jejichž jediným životním smyslem je vyjadřovat se ve svých spisech. Metodou pana Thomase Sheehana bychom stejně tak mohli tvrdit, že Marx byl odpůrcem komunismu nebo že Freud nevěřil na podvědomí. Pravda je, že myšlenková škola může být odsuzována a kritizována výlučně na bázi toho, co říká, nikoliv na bázi toho, co neříká nebo nemyslí.

V období mezi dvěma světovými válkami ve dvacátém století vytvořily fašismy jedinečný fenomén, na který jsem se dlouhou dobu díval velmi kriticky. Tato kritika se týkala jak

nacionalismu, tak militarismu nebo kultu osobnosti. Za záměrně archaizujícím projevem ovšem fašisté ve skutečnosti reprezentovali typicky modernistický fenomén; byli také faktorem procesů moderního světa. Antifašismus měl důvod existovat v době, kdy představoval opozici konkrétní reality, a byl tím pádem riskantním podnikem. **Dnes, šedesát let po pádu fašistických režimů, není „antifašismus“ ničím jiným než jen liknavým postojem, který se odvolává na pojmy z minulosti, aby jejich pomocí charakterizoval nové skutečnosti. Jde o rétorický postoj zaměřený na diskreditaci jakékoliv ideje, kterou posoudí jako „špatnou“; je to způsob, jak se oddat lovu duchů. A konečně jde o postoj, který už dávno není riskantní; naopak, stal se velmi výnosným, protože svým přívržencům přináší všemožné výhody. Pod záminkou, že odhaluje nesnášenlivost a nenávist, ve skutečnosti obě povyšuje do služeb „jednotného myšlení“ a současné společnosti.**

Co se týče extrémní pravice obecně, za její věčnou chybu, která odhaluje to, co Heidegger nazval „metafyzikou subjektivity“, považuji její tendenci směřovat příslušnost s pravdou; to znamená, že z kolektivního „my“ dělá hlavní kritérium toho, co se má. Ale mohl bych také citovat její tendenci zaměřovat extremismus a revolučního ducha, její neschopnost porozumět složitosti věcí, její oblibu v předem prohraných bitvách, její nostalgii, její nenávist a posedlost, její schopnost obviňovat spíš člověka než ideologii a představovat si přitom, že problémy se vyřeší tím, že necháme zmizet ty, kteří jsou tu „navíc“, její intelektuální lenost...

Posuneme-li se do přítomnosti, od chvíle, kdy byl publikován manifest GRECE pro 21. století, jehož autorem jste vy a váš kolega Charles Champetier, uběhlo více než sedm let. Opravil nebo zrevidoval byste v něm něco?

V textu manifestu, na který poukazujete, nevidím nic, co by se mělo nějak podstatně měnit. Od doby, kdy byl publikován, jsou velké všeobecné tendence současné evoluce světa pouze výraznější. Globalizace, která nyní tvoří náš životní rámec, byla způsobena nástupem světa bez vnějšku, jehož charakter je především technologický, informační a finanční. Díky rychlosti komunikace a změn svrhla globalizace svým způsobem zároveň prostor i čas. **Jejím cílem je transformovat celou planetu v jeden ohromný homogenní trh, zcela řízený zákonem výdělku, logikou výkonu a axiomatikou racionálního zájmu.** Jejím antropologickým modelem je člověk redukován na výrobu a konzumaci, bytost egoistická, která vždy hledá, jak získat co nejvíc sama pro sebe. Liberální kapitalismus z tohoto pohledu nemůžeme posuzovat pouze jako ekonomický systém. Je to zároveň systém, jehož působení ve společnosti způsobuje skutečnou antropologickou mutaci z titulu kolonizace kolektivní imaginace výlučně ekonomickými a tržními hodnotami. Z toho v konkrétním životě vyplývá homogenizace způsobů života, pomalá eroze zakořeněných lidových kultur, ochuzení lidské rozmanitosti. Současně, jak to správně upozoroval Carl Schmitt, je rozpětí politického působení čím dál tím víc omezené na úkor jakési abstraktní „vlády“ založené na nadřazenosti ekonomiky (trhu) a morálky (ideologie lidských práv), která vyvrcholí v koncentraci moci do rukou nové politicko-mediální třídy, jež bude čím dál tím více oddělená od lidu. **(2)** Tento

vývoj se rovná nepopíratelnému odchodu demokracie, protože se navrácí ke zbavování lidu prostředků, kterými může kontrolovat svůj osud.

Globalizace je hotová skutečnost **(3)** a jako takovou ji nelze neobejít ani vrátit se zpět. Ale její charakter a obsah změnit můžeme. Dnes je nejdůležitější otázkou uvědomit si, zda se ubíráme směrem k unipolárnímu světu absolutně kontrolovanému ideologií supervelmoci, tzn. Spojenými státy americkými, nebo směrem ke světu multipolárnímu – *multiversu*, tedy ke světu organizovanému do velkých kontinentálních celků, kde každý celek představuje jedinečný model kultury a civilizace a zároveň regulační pól globalizace. Vše, co umožňuje cestu oním druhým směrem, mi připadá dobré. V tomto ohledu nesmíme zapomínat, že globalizace má také velice dialektický charakter: čím více homogenizuje a sjednocuje, tím více podněcuje reakce v podobě nových dělení.

Pokud mluvíme o vizi budoucnosti, není možné nepřipomenout Guillaumea Fayeho, vašeho bývalého kolegu z GRECE, který předpovídá nárůst napětí mezi různými kulturami v Evropě a postupnou radikalizaci usazených přistěhovalců neevropského původu (převážně islámského vyznání), která vyvrcholí kataklyzmatickým etnickým konfliktem. Sdílíte tyto katastrofické vize?

Guillaume Faye se od ND vzdaluje už více než dvacet let poté, co k ní dlouhou dobu patřil. Dnes vydává pamflety, ve kterých píše přesný opak toho, co psal dříve. Jeho vize budoucnosti – opravdu „katastrofická“ nebo „kataklyzmatická“ – je určitou radikální vulgarizací teze Samuela Huntingtona o „střetu civilizací“. K tomu se přidává jeho islamofobie, která jej v současnosti vede k oslavování „objektivního“ spojení se státem Izrael. V jeho knihách, jejichž úroveň se opravdu různí, již třicet let kritizují rasismus a xenofobii nikoliv z pohledu morálního, který mne nezajímá, ale abych na nich ukázal jejich teoretické a praktické chyby. Dnes jsem také kritický k Huntingtonovým tezím, které mají záměr legitimizovat americký a „západní“ vliv na zbytek světa. Problém imigrace je problém natolik složitý, že není možné jej řešit nějakým zjednodušujícím způsobem nebo pomocí sloganů určených pro prostáčky. **Otázka přistěhovalectví je jedna věc, otázka islámu je věc druhá a otázka islamismu nebo islámského terorismu je věc třetí.** Politická inteligence spočívá v jejich rozlišování, nikoliv v jejich směřování.

Podle několika zástupců „tradiční pravice“ jste změnil názor a začal podporovat přistěhovalce z Třetího světa a jejich kulturu. Například polský politolog Adam Wielomski řekl, že jste se proměnil z „evropského konzervativce“ v „arabského konzervativce“. Údajně jste obviňován z etnopluralismu, dokonce jsem zaslechl, že dokonce podporujete multikulturní snahy levice. Jiné zdroje naopak tvrdí, že stojíte v pevné opozici proti ničení identit všeobecně, což sice zahrnuje identity a národy Třetího světa, ale nepodporujete masovou imigraci. Můžete mi to objasnit?

Nevím, kdo je Adam Wielomski **(4)**, ale názor, který mi tu předkládáte, mi připadá jako hloupost téměř až surrealistická. Nejsem ani Arab, ani konzervativní, takže si nějak nedokážu představit, proč bych měl být označován za „arabského konzervativce“! Moje pozice je ve skutečnosti stejně prostá jako stálá. Považuji masivní přistěhovalectví, které v dnešní době

postihlo západní země, za negativní fenomén, příčinu velkého množství sociálních patologických jevů a považuji za nutné pokusit se učinit jí přítrž, jak jen to bude možné. **Ale nedávám hlavní odpovědnost přistěhovalcům.** Obviňuji spíše ty, kteří umožnili jejich příchod, počínaje zaměstnavateli. **Přistěhovalectví je fenomén kolektivního vykořenění, který ohrožuje identitu populace, která uprchlíky přijímá, stejně jako identitu nově příchozích.** Neustále se ptám sám sebe na konkrétní možnosti, jak snížit počty přistěhovalců v době, kdy hranice už nemohou zastavit vůbec nic, a nevěřím tomu, že ve stádiu, v němž se teď – alespoň v některých zemích – nacházíme, by přistěhovalci, kteří už jsou tady, jednoho dne odešli – ať dobrovolně, nebo vynuceně. („*Reconquista*“ je jen romantickou představou.) Otázka, která se tedy nabízí, je otázkou způsobu jejich integrace. Jsem proti francouzskému modelu, který spočívá v asimilaci individuů odmítnutím všech jejich jazykových, kulturních či náboženských zvláštností i ve sféře jejich soukromí, protože takový model už v současném světě nemůže fungovat. Jsem příznivcem přijetí komunit, které již existují, na veřejné úrovni, ovšem pod podmínkou, že samy budou respektovat autoritu jakéhosi daného obecného řádu.

V knize, kterou jsem před nedávnem o identitě (5) vydal, se snažím ukázat, že identita není žádná nedotknutelná esence, ale že jde o dynamickou substanci: nedefinuje to, co se v nás nemění, ale to, co nám dovoluje se měnit našim osobitým způsobem. Dodávám, že identita je vždy dialogická: identitu máme jediné ve vztahu k ostatním, ve spojení s určitým sociohistorickým kontextem. Domnívám se také, že naše identita je v dnešní době méně ohrožena identitou *druhých* než zaplavením celé planety systémem tržního kapitalismu. Multikulturní společnost je z tohoto pohledu jen oxymoron: žijeme ve společnostech čím dál více multietnických, ale současně čím dál více monokulturních. **Jediná kultura, která se prosazuje, je kultura zboží.** Doktrína ND je tedy vlastně opravdu „etnopluralistická“: **nebojuje proti identitě ostatních, kterou považuje za stejně legitimní jako naši, ale bojuje proti „systému, který zabíjí národy“, který dnes ohrožuje všechny identity, ať už jsou, jaké jsou.** A apeluje na národy rozhodnuté pokračovat v existenci jako národy, ať jsou kdekoliv, aby společně proti tomuto systému bojovaly.

Otázka přistěhovalectví je jedna věc, otázka islámu je věc druhá a otázka islamismu nebo islámského terorismu je věc třetí. Politická inteligence spočívá v jejich rozlišování, nikoliv v jejich směšování.

Pokud jde o islám v Evropě, co si myslíte o proislámských stanoviscích některých konzervativců v minulosti a současnosti, například o Claudio Muttim, který měl dokonce zvláštní zálibení v maoismu? Nemůže jít o následek jeho obliby Julia Evoly a Reného Guénona (6), kteří moderní liberální svět považovali za navždy ztracený?

Myslím si, že jde hlavně o individuální zákroky v určitých případech bez všeobecného dopadu. Co se týče Claudia Muttiho, umím si skutečně představit, že jeho obrácení na islám vyplývá z vlivu, který na něj měla díla Julia Evoly a Reného Guénona. Podle příkladu Nietzscheho (který považoval arabsko-andaluzskou kulturu za exemplární), ale z jiných důvodů, choval Evola

určité sympatie k islámu a Guénon zemřel v Káhiře poté, co se sám stal muslimem. Bezpochyby je ovšem třeba rozlišovat mezi sunnitským a šíitským islámem. **Především v rámci toho druhého se rozvinul sufismus, který tolik upoutal pozornost Evropanů.** Co se mne týče, nejsem příznivcem obrácení; vždycky jsem to považoval za ztrátu sebe sama. Obrácení Evropy na křesťanství mi vždycky připadalo jako první etapa ztráty identity. Proto také neustále ostře kritizuji kolonizaci a kolonizační ideologii, která se prostřednictvím trojího překladu od misionářů, vojáků a obchodníků pravidelně překládala do Třetího světa naprostou dekulivací, kulturním odcizením, a tedy opět ztrátou sebe sama.

Jaká je vaše osobní vize budoucnosti Evropy? Federativní báze, mezivládní kooperace, nebo něco mezi tím?

Jsem příznivcem politického budování Evropy, protože si myslím, že národní státy jsou dnes v konfrontaci se současným světem čím dál tím bezmocnější. Model národního státu, který byl hlavním aktérem mezinárodních vztahů v době moderny, vstoupil do krize již před druhou světovou válkou. Důkazem je, že už dnes neprodukuje žádnou socialitu. Mimo jiné jsem také nakloněn Evropě federální, protože federalismus je jediný politický systém, který dovoluje smířit nezbytnou jednotu s o nic méně nezbytnou základní diverzitou.

Budování Evropy se bohužel od samého počátku vydalo špatným směrem. Namísto toho, abychom začali posílením politických a kulturních vazeb, orientovalo se vše na ekonomiku a obchod s nadějí, že se evropské „ekonomické občanství“ jednoho dne jako mávnutím kouzelného proutku změní v občanství politické, což se evidentně nestalo. Chtěli jsme vybudovat Evropu „seshora“ – na základě Evropské komise funkcionářského a technokratického typu, zbavené přírůstků jakékoliv demokratické legitimacy, namísto toho, abychom vyšli „zezdola“ a dbali přitom na systematické uplatňování principu subsidiarity podle obecního a regionálního měřítka. Toto budování proběhlo, aniž by se na něm evropské národy podílely, což mělo za výsledek například to, že jsme chtěli přijmout evropskou ústavu, ačkoliv na evropské úrovni nikdy nebyl diskutován problém ústavní moci. Po pádu berlínské zdi jsme dali přednost rychlému rozšíření Evropy o země, které na vstup nebyly připraveny a jejichž skutečné evropské cítění bylo o to pochybnější, o č více se chtěly přiblížit Americe a NATO, místo aby rozšíření předcházelo prohloubení existujících politických struktur. Navíc jsme si dali záležet na tom, aby Evropská unie nebyla nijak definována – ani jednotným jazykem (nezbytně jiným než anglickým), ani evropskými hranicemi (odtud debata o případném vstupu Turecka), ani vlastní účelnosti. **Chceme z Evropy udělat pouhý prostor pro volný obchod integrovaný do velkého „atlantického“ celku, nebo z ní chceme vybudovat autonomní mocnost, která bude skutečnou kolébkou kultury a civilizace?** To je základní otázka, kterou si dnes musíme nezbytně položit.

Jsem příznivcem politického budování Evropy, protože si myslím, že národní státy jsou dnes v konfrontaci se současným světem čím dál tím bezmocnější. Model národního státu, který byl hlavním aktérem mezinárodních vztahů v době moderny, vstoupil do krize již před druhou světovou válkou. Důkazem je, že už dnes neprodukuje žádnou socialitu.

Co dnešní mladí Francouzi? Mají vaše sympatie? Vkládáte do nich nějaké naděje?

Dnešní mladí (a to nemluvím pouze o mladých Francouzích evropského původu) nezdědili příliš záviděníhodný svět. Jsou konfrontováni s AIDS, s nezaměstnaností, se světem čím dál více destrukturalizovaným a zbaveným rozlišovacích znaků, jsou oběťmi vzdělávacího systému v naprostém úpadku, často méně vzdělaní či kultivovaní, než byli jejich rodiče; žijí většinou ve strachu z budoucnosti. Mnoho z nich je současně zcela integrovaných ve světě zboží. Díky dálkovému ovládnutí televize a díky počítači, který jim dovoluje přístup na internet, přicházejí zplnomocnění do světa virtuálních obrazů, a tím se čím dál více vzdalují principu reality. Jsou oddaní individuálním hodnotám, a tím se stávají čím dál více indiferentními vůči politice a celému projektu pojetí kolektivity. Jenže to budou právě oni, kdo bude zítra tento nejistý a spíše smutný svět řídit. Kdyby přišla doba odplaty, kdyby velké krize ovlivnily globální systém, nepochybuji, že někteří z nich prokážou kvality, o kterých dnes nemůžeme ani tušit. Dějiny tvoří člověka stejně, jako člověk tvoří dějiny. Nesmíme zapomínat, že dějiny jsou pořád otevřené.

V minulosti jste navštívil Rusko. Jste stále v kontaktu s některými ruskými mysliteli (Dugin, Limonov) nebo zástupci politického systému? Jaký máte názor na politický diskurz Vladimíra Putina a Dimitrije Medvěděva?

Nejsem s Eduardem Limonovem vůbec v kontaktu, potkal jsem ho jen jednou v době jeho pobytu v Paříži. Z dálky sleduji práci Alexandra Dugina, se kterým jsem měl několikrát příležitost se ve Francii i v Rusku potkat. Jeho projekt „Eurasie“, zdá se mi, v posledních letech nabyl na rozměrech a on sám zjevně získal posluchače a jistý vliv, který není zanedbatelný. Geopolitické aspekty tohoto projektu podle mého otvírají podnětné perspektivy, byť jsou mi poněkud vzdálené metafyzické či esoterické úvahy, které v něm tuším. Co se týká Vladimíra Putina, jsou mé pocity rozporuplné. Je mi mnohem sympatičtější než Boris Jelcin, to je jisté. Líbil se mi způsob, jakým se angažuje ve znovuoobnovení státní autority ve své zemi – konkrétně bojem s jistým počtem velkých oligarchů. Jsem mu vděčný za to, že několikrát jasně ukázal svůj pozitivní postoj k multipolárnímu světu. Na druhou stranu si myslím, že na vnitřní úrovni dělá příliš mnoho ústupků ekonomickému liberalismu a že jeho zahraniční politika někdy postrádá průhlednost. Také si nejsem úplně jistý, že by válka, kterou vede v Čečensku, byla nejlepším způsobem, jak stabilizovat mocenské poměry v této oblasti. Současně jsem přesvědčen, že budoucnost Ruska bude v jednadvacátém století rozhodující, stejně tak jako vývoj v Číně. Jsem zastáncem úzké „kontinentální“ spolupráce mezi Evropou a Ruskem. (7)

Byl jste někdy v bývalém Československu nebo v nynější České republice? Otevřeně: co si myslíte o budoucnosti naší země?

V České republice jsem bohužel byl jen jednou. Bylo to v říjnu a listopadu 1999 u příležitosti odpočinkové cesty, což mi především umožnilo odebrat se po návštěvě Prahy také do Brna, Telče a Kroměříže. Pro mne jako Francouze špatně informovaného o české politice bylo samozřejmě těžké udělat si úsudek o aktuální situaci vaší země. **Ale řekl bych, že si všeobecně střeoevropské země o Evropě vytvářejí mnoho iluzí. Po proluce, kterou**

představovalo období komunismu, a díky efektu kompenzace, který je naprosto pochopitelný, si často západní systém představovaly jako idylický svět, který je schopen jim přinést komfort, bohatství a bezpečí. To je často přivádělo k tomu, že poté, co byly „satelitními zeměmi“ Sovětského svazu, chtěly se stát satelity USA. To také vysvětluje, v době druhé války s Irákem, zaujaté komplimenty, které Donald Rumsfeld adresoval zemím „nové Evropy“, na rozdíl od vzpouzejících se partnerů „Evropy staré“. Na druhé straně vláda komunistů bránila lidem ve východních zemích dlouhou dobu v přístupu k informacím o politických a intelektuálních debatách, které se v západní Evropě odehrávaly v době studené války. Jakmile se sovětský systém zhroutil, museli, abych tak řekl, polykat dvojí sousta, aby to zpoždění dohnali. Myslím, že v následujících letech by se tyto země měly zaměřit na znovunalezení vlastní schopnosti být autonomními.

Především doufám, že pochopí, že liberální kapitalismus má také své mouchy a že není jedinou alternativou komunistického zřízení. V současné době mi veřejné mínění v zemích střední a východní Evropy připadá rozdělené na prozápadní většinu, která zůstává okouzlena tím, co je na vládnoucí ideologii této planety nejhorší, a na menšinu, která jí zásadně odporuje, často však z pozic staromilských, archaizujících (novoruralismus, parodický fašismus, iredentismus, bojůvky o hranice apod.), jež spíše vycházejí z období před komunismem namísto toho, aby vyplývaly z analýzy současného světa založené na pojmech přizpůsobených nové realitě. Připadá mi, že tato alternativa musí být také překonána.

Mnohé americké vojenské operace ve světě ukazují na fatální selhání politiky „činit svět bezpečnějším pro demokracii“. Bombardování Srbska v roce 1999 bylo systematicky omlouváno jako „humanitární bombardování“, které mělo přinést svobodu kosovským Albáncům pošlapávanou Srby. Jenže tato „humanitární show“ pošlapala veškeré mezinárodní právo a umožnila posílení zločineckých kosovsko-albánských struktur. Americká intervence v Iráku svrhla sekulárního diktátora a v důsledku podpořila vzestup islamistického radikalismu. Vy jste celoživotním kritikem zahraničně-politického „mesianismu“. Co očekáváte od amerických prezidentských voleb? Co si myslíte o Ronu Paulovi? Je relevantní očekávat nějaký zásadní obrat v zahraniční politice USA?

Americká zahraniční politika je dnes hlavním faktorem brutalizace mezinárodních vztahů. Spojené státy měly vždy tendenci řešit politické problémy vojenským způsobem. Od nástupu George W. Bushe a neokonzervativců z jeho okolí k moci se tato tendence ještě zhoršila a je navíc doprovázena opovrhlivým unilateralismem a naprostým opovrhováním pravidly mezinárodního práva. Rozpad Sovětského svazu dovolil Spojeným státům prohlásit se za jedinou supervelmoc planety, která od té chvíle v první řadě potírá vznik jakéhokoliv „peer competitor“ kdekoli na světě, tedy jakéhokoliv konkurenta, který by mohl zpochybnit jejich svrchovanost. Současně jim vývoj islámského extremismu, který samy v době studené války podporovaly a který se nyní obrátil proti nim, dovolil ukázat na „dávla“ výměnou za sovětskou „Říši zla“. Evropa tuto moc bohužel svou slabostí ještě podpořila, jak jsme to mohli vidět ve válce v bývalé Jugoslávii, která vyvrcholila ponižující podívanou na bombardování Bělehradu letectvem NATO. Takto to bude pokračovat dál, dokud bude „atlanticismus“ pokračovat v pustošení a dokud Evropané nepochopí, že je nutné přestat být s americkým

mesianismem solidární.

Od nadcházejících amerických voleb toho mnoho neočekávám. (rozhovor probíhal v době před volbami – pozn. DP) John McCain má podle mého větší šanci být zvolen. Ač není neokonzervativcem v pravém slova smyslu, je jasné, že jeho zahraniční politika bude pokračováním politiky George W. Bushe, navíc se zvýšeným rizikem války proti Íránu (pokud tedy nevypukne už předtím). Barack Obama, jehož postoje mi připadají sympatičtější, ho těžko porazí. Co se týče Rona Paula, ten je mimo už od začátku. Ovšem hypoteticky, i kdyby dejme tomu demokraté vyhráli, nelze očekávat žádné větší změny než jakási okrajová zakřivení. Americká zahraniční politika má bázi v zakladatelské ideologii Spojených států. Ta považuje USA za novou „zemi zaslíbenou“, jejíž dějinnou misí (Manifest of Destiny) má být podrobení celé planety vlastním hodnotám a vlastnímu způsobu života prostřednictvím neomezeného exportu „západního“ modelu liberální demokracie, práv člověka a tržní společnosti. Američané, jejichž politický systém se od založení USA změnil jen velmi málo, měli vždy problém s lidskou diverzitou. Jejich země, zrozená odtržením od Evropy, je v jejich očích něčím jako kritériem pravdy, což implikuje, že svět jim bude srozumitelný jedině tehdy, až bude naprosto „poameričtělý“.

Multikulturní společnost je z tohoto pohledu jen oxymoronem: žijeme ve společnostech čím dál tím více multietnických, ale současně čím dál tím více monokulturních. Jediná kultura, která se prosazuje, je kultura zboží.

Velmi důležitou otázkou je dnes nepochybně problém zvaný „globální oteplování“, jenž je příčinou mnoha debat a kontroverzí. Ekologie byla jedním z témat tradiční pravicí zanedbávaných, což přitáhlo pozornost GRECE. Václav Klaus, znovuzvolený prezident naší země, je považován za člověka, který v mezinárodních kuloárech reprezentuje, řekněme, nonkonformní názor v některých aktuálních environmentálních otázkách. Několikrát ostře kritizoval Al Gorea a jeho stoupence na světových setkáních. Je to samozřejmě příliš komplexní otázka na to, aby mohla být zodpovězena několika slovy, nicméně mohl byste zkusit krátce vyjádřit váš názor na změny klimatu a nadprodukcí CO², který vypouštíme do atmosféry?

Dnes nikdo nepochybuje o tom, že množství oxidu uhličitého vypouštěného do atmosféry je čím dál závažnější. To, čemu říkáme „emise kysličníku uhličitého“, tedy množství CO², které vyprodukuje jedna země, aby dosáhla míry nadprodukce, se mezi 1990 a 2000 dokonce ztrojnásobilo. Na druhé straně existuje diskuze o tom, zda nárůst množství CO² v atmosféře je skutečně příčinou klimatických změn, jichž jsme v současnosti svědky. Václav Klaus v tomto bodě neodporuje pouze Al Goreovi, ale i převážné většině členů vědecké komunity. Podle mého však přikládáme příliš velkou důležitost této diskuzi o globálním oteplování, ačkoliv se jedná pouze o jeden z aspektů daleko rozsáhlejší problematiky. Zásadní je například otázka hranic. Od jaké míry znečištění a ničení ekosystémů začne být život na Zemi nesnesitelný? Od kterého momentu bude možné pokračovat bez toho, abychom počítali s „přírodními

zdroji“? K těmto otázkám přidávají teoretikové poklesu růstu, jejichž názory také sdílím (otázka poklesu růstu je předmětem mé poslední knihy), ještě další: **je možné, aby ve světě, který je konečný, existoval nekonečný materiální rozvoj? Odpověď nemůže být jiná než negativní.**

Během dvou století lidstvo spotřebovalo přírodní suroviny, které na Zemi vznikaly více než 300 milionů let. Zásoby surovin byly po dlouhou dobu považovány za nevyčerpatelné a volně přístupné, následkem čehož byla jejich cena netržní – to, čemu ekonomové říkají „negativní externalita“ – a prakticky nikdy nebyly započítány do výpočtů rozvoje a produktivity. Jenže rezervy, ať je jejich množství jakékoliv, nevyčerpatelné nejsou. To můžeme vidět na příkladu ropy, jejíž cena stoupla v několika posledních letech z 20 dolarů za barel na 120 a jež v následujících letech dosáhne hranice, od které už se bude těžit jen se snižující se výnosností. **Od dob průmyslové revoluce se lidstvo dalo do zběsilého úprku vpřed: „rozvoj“ je považován za řešení všech problémů.** Nicméně je to právě požadavek rozvoje, jenž se dnes stává sám o sobě problémem. Není nutné omezit pouze rychlost, abychom podle teorie „udržitelného rozvoje“ prodloužili lhůty, ale také nově definovat samotný pojem rozvoje, jehož nynější definice vznikla v západní společnosti v době moderny. **To zahrnuje také pochopení skutečnosti, že logika zisku není v dlouhodobé perspektivě slučitelná se zachováním přírodního prostředí pro život.** Patří k tomu také „dekolonizace představivosti“, jejímž výsledkem by mělo být, že duše přestanou být řízeny pouze ekonomickými a tržními hodnotami, a také navrácení se ke vztahu člověka a přírody, který už není jen vztahem ovládnutí, přivlastnění a zkoumání, jak ho definuje moderna. Člověk by měl přestat být považován za subjekt, jehož objektem je Země. Mezi člověkem a přírodou, jak říká Heidegger, je vztah sounáležitosti – přátelského soužití, které je třeba obnovit.

Americká zahraniční politika má bázi v zakladatelské ideologii Spojených států. Ta považuje USA za novou „zemi zaslíbenou“, jejíž dějinnou misí (Manifest of Destiny) má být podrobení celé planety vlastním hodnotám a vlastnímu způsobu života prostřednictvím neomezeného exportu „západního“ modelu liberální demokracie, práv člověka a tržní společnosti. Američané, jejichž politický systém se od založení USA změnil jen velmi málo, měli vždy problém s lidskou diverzitou. Jejich země, zrozená odtržením od Evropy, je v jejich očích něčím jako kritériem pravdy, což implikuje, že svět jim bude srozumitelný jedině tehdy, až bude naprosto „poameričtělý“.

Vaše knihovna byla po nějakou dobu označována za nejlepší v Paříži. Kolik „kusů“ vlastníte? Existuje nějaká jejich databáze?

Ano, mám skutečně mnoho knih. Mám jich určitě příliš mnoho, protože jsem bohužel sběratel. Kolik přesně? Řekněme, že jsem skončil s počítáním ve chvíli, kdy počet přesáhl 150 000 knih, z nichž přibližně polovina je v jiných jazycích než ve francouzštině. Nikdy jsem bohužel neměl čas je katalogizovat. Mojí jedinou „databází“, nevyhnutelně slábnoucí, je momentálně můj mozek...

Diskusí o všech vašich knihách bychom pravděpodobně zabrali mnoho prostoru, který v tomto rozhovoru nemáme. Zaměříme se tedy na knihu *Comment peut-on être païen? (Být pohanem?)*. Bylo to především GRECE, kdo útočil na všechny formy univerzalizmu a monoteismu s jejich absolutizací boha a historickou intolerancí coby rudimenty totalitního myšlení. Ve zmíněné knize vyvracíte mýty o pohanských systémech, které neznamenaají pouze provádění často komicky vypadajících rituálů a zvyků. Mluvíte o pohanství jako o věčné a nadčasové ideji, která byla umlčena zrozením vlády evangelia, obrozena během renesance a chytila „čerstvý vítr“ v době romantismu. Jak to vidíte dnes? Věříte stále ve spirituální vizi znovuoživení tradičních systémů?

Kniha *Comment peut-on être païen?* byla vydána v roce 1981 a byla přeložená do angličtiny, ruštiny, španělštiny, italštiny, němčiny a holandštiny. Od té doby jsem měl možnost vysvětlit její obsah v mnoha člancích a rozhovorech. Zpočátku bylo smyslem knihy vyzkoumat základní rozdíly mezi křesťanstvím a starými indoevropskými náboženstvími, aby bylo možno lépe pochopit historický konflikt, který je mohl postavit proti sobě. Můj postup byl tedy od základu intelektuální, filozofický a teologický. Současně jsem ale nemohl skrývat svou zálibu v pohanství: cítím se duševně více uvolněný ve světě Homéra a Aristotela než ve světě Origéna nebo svatého Augustina. Velebil jsem tedy příklon k pohanství, přesněji příklon k jeho symbolickým hodnotám, mentálním postojům, způsobu vidění člověka a světa. Ale nikdy mne nenapadlo proměnit tento příklon v návrat. Velké množství „novopohanských“ sekt, které dnes existují, vycházejí, zdá se mi, především z infantilní parodie nebo ještě lépe z „druhé religiozity“, kterou zmiňuje Oswald Spengler. Abych tedy na vaši otázku odpověděl přesněji, věřím, že je zcela možné dostat se do určitého stavu, jak vidět, jak si znovu přisvojit určité hodnoty (především etické), které patří k nejstaršímu evropskému dědictví, ale toto znovunabytí by se nemělo omezovat na umělé nebo „folkloristické“ znovuoživení; to nutí spíše k pousmání. Dodávám, že pohanství je komplexní skutečnost, že nejde v žádném případě o nějaké jednoduché „přírodní náboženství“ a že jeho nejdůležitějšími hodnotami jsou podle mého pozitivní tolerance, respekt k druhému, smysl pro správnou míru a záliba v harmonii.

Proč vás dříve přitahoval italský filosof Julius Evola i přes jeho platonismus, který je tak vzdálen nominalismu GRECE?

GRECE se nikdy k nominalismu nehlásila! Zato se mi stalo, je to dnes už více než třicet let, že jsem tento termín užil pozitivně (vedl jej jako protiklad filozofického universalismu); snažil jsem se mu však dát zcela jiný smysl. Touto cestou jsem se ale dál neubíral, abych nezavdal příčinu k nedorozumění. Slovo „nominalismus“ tedy dnes používám v jeho obvyklém smyslu, ale zároveň z kritické perspektivy, protože v něm vidím předchůdce individualismu, který pravidelně ve svých spisech pranýřuji. V pravém slova smyslu nominalismus prohlašuje, že neexistuje nic kromě jednotlivé bytosti, což je pro přívržence holismu, za nějž se považují, zcela nepřijatelné prohlášení.

Co se týče Julia Evoly, ačkoliv jsem jej hodně četl, nepovažoval jsem se nikdy za jeho žáka. Myslím si, že je to originální autor, který v dějinách myšlení zaujímá poměrně významné

místo – **důležitější, než si většinou myslí jeho odpůrci, ale bez pochyby méně důležité, než si myslí jeho stoupenci.** Jeho kritika nacionalismu, jeho nadšení pro „imperiální“ a ghibellinskou ideologii či některé z jeho etických principů jsou mi sympatické. Na druhou stranu jsem velmi vzdálen ani ne tolik jeho „rádobyplatonismu“, který zmiňujete, jako jeho víře v jakousi „prvotní tradici“ s velmi špatně definovanými obrysy, jeho tvrdému elitářství a jeho opovržení vším, co se podřizuje sociálnímu nebo lidovému, jeho zásadnímu nepřátelství k ženským hodnotám. Jeho hlavním dílem podle mého není *Révolte contre le monde moderne* (Revolta proti modernímu světu) nebo *Hommes au milieu des ruines* (Člověk mezi troskami), ale spíše *Metafyzika sexu*, kde jsou jeho interpretační postupy stejně podnětné jako sporné. Měl jsem jinak možnost před pár lety napsat poměrně dlouhé pojednání o tom, co ND všeobecně odlišuje od „tradicionalistické“ školy – a konkrétně od Evoly.

Velké množství „novopohanských“ sekt, které dnes existují, vycházejí, zdá se mi, především z infantilní parodie nebo ještě lépe z „druhé religiozity“, kterou zmiňuje Oswald Spengler. Abych tedy na vaši otázku odpověděl přesněji, věřím, že je zcela možné dostat se do určitého stavu, jak vidět, jak si znovu přisvojit určité hodnoty (především etické), které patří k nejstaršímu evropskému dědictví, ale toto znovunabytí by se nemělo omezovat na umělé nebo „folkloristické“ znovuoživení; to nutí spíše k pousmání.

Na jakých projektech v současné době pracujete? Jak zpětně hodnotíte aktivity GRECE v minulých desetiletích?

GRECE byla vždy jen jedním z vektorů „nové pravice“; soustřeďovala se na své publikace, knihy a revue. Ty vycházejí pravidelně, jsou v hojné míře překládány do cizích jazyků a stávají se předmětem debat a kritických diskuzí v mnoha zemích. Já osobně v současnosti pracuji na pojmech politiky a „nepolitiky“, na dějinách právního myšlení, na filozofickém přístupu k pojmům práce a peněz. Také mám v plánu publikovat velkou mezinárodní bibliografii Carla Schmitta a několik sborníků. Velkou část svého času věnuji také vedení revuí *Nouvelle École* (Nová škola) a *Krisis*. *Nouvelle École* nedávno vyšla jako číslo věnované myšlenkám Georgese Sorela. Nejnovější vydání *Krisis* se zabývaly tématy politiky, populismu, psychologie či války.

Na konec rozhovoru je zdvořilé poskytnout tázanému prostor pro pár slov závěrem. Co byste, pane Benoiste, vzkázal českým čtenářům?

Rád bych znovu zopakoval, co jsem říkal na začátku, totiž že velmi lituji toho, že v češtině neexistuje dost překladů textů „nové pravice“. Doufám, že se to do budoucna zlepší. Těm, kteří sympatizují s našimi myšlenkami, stejně jako těm, kterým se nelíbí, mohu říci jen jednu věc: ať už chcete souhlasit, nebo kritizovat, měli byste tak činit až po řádném seznámení se s věcí!

Poznámky:

1) Samotný pojem „nová pravice“ svádí k mnoha nedorozuměním. Některá odborná politologická literatura například vůbec nezohledňuje existenci „metapolitické“ nové pravice a hovoří pouze o neoliberalismu a neokonzervatismu, jako dvou křídlech nové pravice. Jiná, např. Scruton R. : *Slovník politického myšlení*, Brno 1999, s. 90, hovoří o „nové pravici ve Francii“, jmenuje některé autory, jako Alain de Benoist a tvrdí, že je „více orientována na liberální hodnoty“, což je omyl, vzhledem k tomu, že metapolitická nová pravice se staví současně proti socialismu, i liberalismu. Důležité je znovu zdůraznit, že pojem „nová pravice“, užitý v 70. letech pro zástupce francouzské krajní pravice, kteří opustili planý radikalismus ve snaze bojovat více „důvtipem než silou“, je konstruktem francouzských médií. Jak ukazuje *Manifest: Nová pravice v roce 2000*, Alain de Benoist a další sledují spíše než „nový“ pravicový směr vypracování zcela nové myšlenkové soustavy.

2) Kritiku depolitizace a redukce politična na „nepolitické“ kategorie zformuloval Carl Schmitt v díle *Pojem politična*. Viz Schmitt C.: *Pojem politična*, Praha 2008.

3) Viz například Beck U. : *Co je globalizace? Otázky a odpovědi*, Brno 2007.

4) Adam Wielomski je polský politolog, pravicový publicista a předseda Konzervativně-monarchistického klubu.

5) Názory Alaina de Benoista na identitu shrnul Stanislav Máselník v článku *Koncept identity v díle Alaina de Benoist*.

6) René Guénon (alias Abd al-Wahid Yahya), stejně jako Julius Evola, který byl Guénonovým žákem, představují zástupce tradicionalistické školy, byť každý rozvíjel vlastní učení a neexistuje mezi nimi přímá návaznost. Podstatou jak guénonovského, tak evolovského tradicionalismu je víra v existenci primordiální tradice a přesvědčení, že pokrok, který se stal ideologií moderního Západu je iluzí a Západ se ve skutečnosti nachází v hluboké regresi a „věku temna“(kali-juze). Řada evropských myslitelů byla pod vlivem Guénonových myšlenek inspirována ke konverzi k islámu (povětšinou jeho sufistické verzi), ve kterém spatřovali naději na uchování zbytků Tradice. Pravděpodobně se jedná i o případ zmíněného Claudia Muttiho.

7) Zajímavé je, že podobné názory o nutnosti a vhodnosti kontinentální spolupráce Evropské unie a Ruska zastává například přední český vědec Václav Hořejší.